

degėsiais, pereinančiais į tamsią dėmę. Šio sudegusio ir nuvirtusio stulpo viršūnė buvo apčiuopta jau bandomųjų kasinėjimų metu 1990m.

Tyrinėjant šiaurinėje perkastos dalyje atidengtas maždaug 5 metų vaiko kapas. Kapo duobės kontūras išryškėjo tik 1.4m gylyje, o griaučiai pilnai atidengti 1,9 m gylyje. Mirusysis buvo palaidotas galva 200° pietvakarių kryptimi. Dešinėje pusėje, krūtinės srityje aptiktas sunykusios organinės medžiagos gniužulėlis, kurio viduje buvo suaugusio žmogaus žalvarinis žiedas. Pagal jį kapas datuotinas XIV-XV a.

Kokias išvadas galima padaryti iš pirmųjų kasinėjimų? Visų pirma, kasinėjimai parodė, kad tuometinis vietovės reljefas smarkiai skyrėsi nuo dabartinio. Galima drąsiai teigti, kad kapinynas iš tikrųjų buvo kalvelėje, o gyvenvietė-slėnyje. Aišku, kad tyrinėta gyvenvietės pakraštyje, labai mažai gyventojų ūkinės veiklos pėdsakų. Galimas dalykas, kad tai iš tikrųjų nėra gyvenvietė pilnaja žodžio prasme, o speciali gyvenvietės vieta, šalia kapinyno skirta apeigoms.

Antrojo sluoksnio radiniai leidžia daryti išvadą, kad jame aptikta vėlesnių laikų gyventojų ūkinės veiklos pėdsakų, galimas dalykas, su dar vienos gyvenvietės pakraščiu.

Donatas Butkus, Julius Kanarskas

LAZDININKŲ (KALNALAUKIO) SENOVĖS GYVENVIETĖS

1991 m. vasarą kasinėjant Lazdininkų (Kalnalaukio) kapinyną, esantį Kretingos rajono Darbėnų apylinkėje, nedidelėje kalvelėje po IIIa. kapais (žr. Butkus D., Kanarskas J. Lazdininkų plokštinio kapinyno tyrinėjimai 1991 metais), aptiktas tamsios žemės sluoksnis, maišytas su retais degėsiais ir pavieniais suanglėjusios medienos gabaliukais.

Kalvelės pietvakariniame šlaite sluoksnis buvo 36 cm,

šiaurinėje pusėje - 82 cm storio nuo esamo žemės paviršiaus. Jo viršutinė dalis sunaikinta kasant duobes kapams bei XIX ir XX amžiuje ariant žemę. Po **armeniu** išlikęs sluoksnis yra nuo 16 (kalvelės pietvakariniame šlaite) iki 36 cm (kalvelės šiaurinėje pusėje) storio. Po sluoksniu prasideda nejudintas gruntas, kuriame aptikti 2-iejų dėmių pėdsakai ir 18 duobių.

Dauguma duobių (12) apskritos, 4 pailgos, o 2-iejų forma nenustatyta. Apskritųjų duobių skersmuo 35-46 cm, gylis 20-35 cm nuo nejudinto grunto paviršiaus. Jų skersinis pjūvis dubens ir cilindro pavidalo, tik 1 duobės (Nr. 7) dugnas buvo netaisyklingos formos, primenantis laiptelį. Dalis duobių užpildyta juodos spalvos žeme, kaip ir pats sluoksnis, maišytas su moliu, o duobėse Nr. 5,6,10,16 - su gausniais degėšiais ir suanglėjusios medienos gabaliukais. Duobė Nr. 3 buvo užpildyta baltu (kaip pajūrio) smėlis, o į duobę Nr. 4 įmaišyta geltono smėlio. Duobės Nr. 11,12 užpildytos maišytu tamsesniu smėlio ir molio sluoksniu. Duobėse Nr. 12,16 rasta surūdijusių, nenustatytos formos geležies fragmentų.

Duobės Nr. 1-5 išdėstytos šiaurės-pietų kryptimi orientuota eile, kurioje duobės Nr. 2 ir 3 bei Nr. 4 ir 5 iškastos viena greta kitos. Duobių Nr. 7-9 išdėstymas taip pat primena šiaurės-pietų kryptimi orientuotą eilę, į rytus nuo kurios ta pačia kryptimi tęsiasi dėmė Nr. 1.

Iš kitų duobių ir dėmių aiškiai išsiskyrė ploto šiauriniame kampe 4 m² ploto dėmė ir 2 duobės. Dėmė pailga šiaurės vakarų-pietryčių kryptimi, užpildyta tamsia žeme, maišyta su gausiais degėšiais ir suanglėjusios medienos gabaliukais. Joje 56-58 cm gylyje nuo žemės paviršiaus rastas sunykusios žalvarinės vielos fragmentas, neaiškus geležinis dirbinys ir gintaro kabutis. Geležinis dirbinys buvo kiauravidurio trikampio pavidalo, 18x22 cm dydžio ir 0,4-0,5 cm storio. Gintaro kabutis plokščias, varpelio pavidalo, gludintomis briaunomis, 1,9 cm aukščio, 2,0 cm pločio ir 0,65 cm storio. Jis buvęs ilgesnis - viršutinė dalis nulūžusi. Lūžio vietoje

matyti apie 0,2 cm skersmens gręžtos skylutės žymė.

Apie 65 cm gylyje dėmė išnyko. Jos šiaurės vakariniame ir pietrytiniame galuose atsirado 65 ir 71 cm skersmens dvi dubens pavidalo skersinio pjūvio duobės, kurias pietinėje pusėje jungė apie 35 cm pločio griovelis. Duobių gylis iki 80 cm nuo esamo žemės paviršiaus. Jos užpildytos tokia pat tamsios spalvos žeme, su gausiais degėsiais ir suanglėjusios medienos gabaliukais.

Rastas kultūrinis sluoksnis su dėmėmis ir duobėmis bei kultūriniame sluoksnyje aptikta geležies gargažė (Kv. B-17) leidžia daryti prielaidą, jog ištirtame plote buvusi ankstyva senovės gyvenvietė.

Vytautas Daugudis

VILNIAUS PLIKOJO KALNO ARCHEOLOGINIAI KASINĖJIMAI

1991m. Lietuvos MA LII tęsė Vilniaus Plikojo (Trijų Kryžių) kalno archeologinius kasinėjimus, pradėtus 1988-1989m. (žr. ATL 1988 ir 1989m.V. 1900. P. 127-130). Pietrytiniame jo aikštelės pakraštyje ištirtas 115m² plotas, kur aptikta įvairialaikių, daugiausia gynybinių įtvirtinimų liekanų, gulėjusių vietomis net po užpiltos žemės 2-3,5m storio sluoksniu. Kultūrinis sluoksnis tyrinėtoje vietoje gerokai apardytas 1831 metais ant šio kalno statant carinę tvirtovę bei Antrojo pasaulinio karo apkasus. Tyrinėtoje vietoje ryškiau išsiskyrė 3 pagrindiniai kultūrinio sluoksnio horizontai.

Apatiniajame tamsios žemės, maišytos su smulkiais angliukais, 10-15 cm storio sluoksnyje aptikta sudegusių pirminių kalvos įtvirtinimų bei jų vidinėje pusėje buvusių atvirų židinių liekanų. Įtvirtinimai buvę įrengti pačiame tuometinės kalvos viršūnės pakraštyje, per 7,5m į vakarus nuo dabartinio jos krašto. Atrodo, jog tai buvo apie pločio, greičiausiai dviguba gynybinė užtvara, kurią, atrodo,